

bus. — Nec valet obijcere contra sensum regulæ, quod cit. c. *Episcopus*, 4, de *Jurejur.* in forma homagii et professionis episcopis ibidem præscripta. Inter alia episcopus etiam ita juret, et se obliget: « Legatum apostolicæ Sedis, quem certum esse cognovero, in eundo et redeundo honorifice tractabo, et in suis necessitatibus adjuvabo; » quæ temporalia esse nemo dubitat. Resp. enim, episcopos ad præfata legatis apostolicis præstanda alias jam de jure obligatos esse, consequenter non nisi ea, quæ de jure debita, et juri insunt, promittere: quæ autem sic insunt, in juramento exprimi, et a recipiente spiritualia sine labe simoniæ promitti possunt c. *Significasti*, 4, de *Elect.* et ibi gloss. *Conditione*. Barb. ibid. n. 2.

6. *Clerici propter feuda sæcularia, quæ habent, homagium proprie tale præstare possunt et debent.* — Quæritur II. An? et quas fallentias habeat regula XI. Resp. Docere quidem aliquos, hanc regulam in feudis fallere, utpote propter quæ etiam clerici homagium proprie tale domino directo præstare possunt et debent arg. c. *Cæterum*, 5, de *Judic.* et c. *Ex transmissa*, 6, de *foro compet.* Verum quia feudatarii clerici homagium non præstant pro re spirituali, sed pro temporalis, pro bonis videlicet temporalibus, clerico sive regulari, sive sæculari, seu eorum ecclesiæ aut monasterio in feudum concessis, indeque agunt, ad quæ alias de jure tenentur, contra regulam nostram minime agunt, consequenter in casu feudi regulam fallere dicendum non est: de cujusmodi feudis amplius diximus lib. III, tit. XX, § 2, n. 51.

CAPUT II.

De regulis juris in sexto.

REGULA I.

BENEFICIUM ECCLESIASTICUM NON POTEST LICITE SINE INSTITUTIONE CANONICA OBTINERI.

1. *Quid? et quotuplex sit beneficium?* — Quæritur I. Quomodo hæc regula intelligenda et quis genuinus illius sensus sit? Ante Responsionem notum supponimus prius ex lib. III, tit. V, de *Præbend. et dignit.* quid, et quotuplex sit beneficium: siquidem juxta

dicta ibidem n. 6. Beneficium ecclesiasticum proprie dictum, est: « Jus perpetuum percipiendi fructus ex bonis ecclesiasticis propter aliquod officium spirituale, auctoritate ecclesiastica constitutum; » quæ definitio n. 7, et seqq. ibidem plene declaratur. Beneficium sic definitum multiplex est, veluti episcopatus, abbatia, præpositura, decanatus, personatus, canonicatus, parochia, vicaria perpetua, varia alia beneficia simplicia, etc., de quibus cit. lib. III, tit. V, §§ 2 et 3.

2. *Institutio beneficii alia proprie talis et stricte accepta.* — Notum supponimus ulterius ex tit. VII, de *Institution.* § 1, quid, et quotuplex sit institutio: Hæc enim juxta dicta ibidem n. 2, late et proprie seu stricte sumi potest. Proprie sumpta est concessio beneficii per superiorem ecclesiasticam facta alicui ad præviam præsentationem patroni: prout cit. loc. n. 3 et 4, amplius diximus.

3. *Alia late sumpta.* — Institutio late sumpta comprehendit sub se omnem modum, quo legitime et canonice confertur et acquiritur beneficium ecclesiasticum sive per electionem rite celebratam et confirmatam: sive per postulationem admissam: sive per præsentationem a patrono factam cum institutione subsequente: sive per liberam collationem sive per permutationem interveniente legitima auctoritate. Et de hac institutione in lato sensu sumpta intelligenda venit regula nostra uti loc. cit. § 1, n. 1, jam diximus et probavimus.

4. *Late sumpta alia collativa, seu verbalis: alia corporalis seu realis, quæ etiam investitura dicitur: alia auctorizabilis.* — Ubi etiam n. 3, et seq. ulterius diximus, probavimus et explicavimus qualiter institutio adhuc sit triplex, collativa, nempe corporalis seu realis, et auctorizabilis. Collativa est (quam alii etiam verbalem appellant) per quam uno ex num. præc. dictis modis rite confertur beneficium. Corporalis, seu realis est ipsa inductio in possessionem beneficii, quia mediante illa post jam factam institutionem collativam seu verbalem datur vera realis possessio beneficii prius legitime collati, quæ etiam *Investitura* seu *installatio* vocatur. Auctorizabilis est, qua confertur cura animarum in beneficio curato.

5. *Institutio canonica, quid?* — Porro institutio debet esse vere canonica: id est, juxta præscriptum sacrorum canonum facta; sicut enim legitimum dicitur, quod legibus conformis est, sic *Canonicum* vocatur, quod juxta

sacros canones fit. Requiritur autem sacri canones ad institutionem canonicam tria, videlicet ut fiat sine vitio conferentis, recipientis, et formæ: seu ut in conferente beneficium adsit legitima potestas, sive jus conferendi illud: et in recipiente habitas, seu ne sit inhabilis ad recipiendum beneficium: ac ut debita a jure, vel consuetudine aut peculiari locorum statuto præscripta servetur forma, prout amplius diximus loc. cit. num. 10, et seqq. Quomodo autem ad quamvis institutionem canonicam requiratur forma, quis gaudeat potestate eligendi, postulandi, beneficii conferendi, etc., et quinam habiles vel inhabiles sint ad illud recipiendum plene diximus, lib. I, tit. V, de *Postulat.*; item, tit. VI, de *Electione*; tit. XIV, de *ætate et qualitate præficiendorum*; item, lib. III, tit. V, de *Præbend. et dignit.* His præsuppositis.

6. *Quis sit verus sensus regulæ?* — Resp. ad quæstionem num. 1, positam: Regula I, intelligenda est de quovis beneficio proprie tali, et institutione late quidem sumpta, semper tamen vere canonica, ita ut verus ac genuinus illius sensus sit: « Nullum beneficium proprie dictum licite obtineri potest sine institutione vere canonica, seu juxta canones facta, tali nempe, in qua nec ex parte conferentis, nec ex parte recipientis beneficium, nec ex parte formæ reperitur vitium seu defectus. » Ratio est, quia institutio canonica quasi ostium reputatur, unde legitimus patet accessus ad beneficia ecclesiastica: per quod ostium si quis non intrat, et cui verus ostiarius, id est potestate beneficium ecclesiasticum conferendi præditus, et Ecclesiæ prælatus, servata forma et regulis canonicis, non aperit, ille aliunde ascendit, et tanquam turacatro reputatur, *Joan.*, x, 1, uti cum aliis in hanc regulam bene discurrit Vivianus. Aliam, eamque solidam ex jure affert rationem Strein, *Hanc reg.*, num. 3, quia alias si beneficium, et fructus ex bonis ecclesiasticis sine canonica institutione et jure requisitis obtineri possent, « plurimæ in Ecclesia perturbationes, imo ruina sanctæ religionis oriretur. » Can., *Quoniam invest.*, 13, can. 16, q. 7.

7. *Declaratur exemplis ex jure desumptis.* — Declaratur sensus regulæ exemplis ex jure desumptis: sic enim 1, quia ex parte conferentis defectus est, ab excommunicato vel suspensio beneficium obtineri nequit, cum potestate conferendi illud, licet alias sibi

competente, tandiu careat, quandiu excommunicatus existit, arg. c. *Conquerente*, ib., de *Offic. judic. ord.*, et c. *Novit*, 4, de *His, quæ fiunt, et a prælat.* 2, quia ex parte recipientis defectus est, beneficium obtineri non possunt illicite nati, infames, hæretici, infideles, uxorati, bigami, debita ætate carentes, etc., quia hi omnes de jure inhabiles sunt ad recipiendum beneficium, uti jam diximus, lib. I, tit. XIV, de *Ætate et qualitate præficiendorum*. Ubi n. 2, universalem attulimus rationem ex epist. S. Clementis ad S. Jacobum fratrem Domini scripta, et relata can. *Tales*, 4, dist. 23, illis verbis: « Melius est enim paucos habere ministros, qui possunt digne opus Dei exercere, quam multos inutiles. » 3, quia ex parte formæ est defectus, si præscriptus modus a jure c. *Quia propter*, 42, de *Elect.* non servatur, invalida est electio, prout fuse diximus, lib. I, tit. VI, de *Elect.*, § 5, a n. 108. Sic sexcenta alia in jure reperiuntur exempla, ex quibus patet, quod si ob defectum conferentis, recipientis vel formæ, institutio canonica fieri nequeat, beneficium obtineri non possit.

8. *Beneficium obtineri nequit per liberam in alium cessionem, vel mutationem cum illo privata auctoritate.* — Ex quibus inferunt doctores, beneficium etiam licite obtineri non posse libera in alium cessione, vel permutatione cum alio propria beneficiatorum auctoritate c. *Admonet*, 4, de *Renunt.*, c. *Quæsitum*, 5, de *Rerum permut.* Neque transactione propria dicta sive onerosa, vel alia pactione, quæ a jure tanquam simoniacæ reprobantur, consequenter canonica institutione carent, c. *Constitutus*, 4, et c. *Super eo*, 7, de *Transact.* et c. fin. de *Pactis*.

9. *Solvitur objectio.* — Nec valet contra hactenus dicta obijcere c. *Quoniam de Magistris*, ubi decernitur, « ut magistris, qui clericos et pauperes scholares gratis docent, competens aliquod beneficium præbeatur; » ergo etiam alio modo, quam institutione canonica beneficium obtineri potest. Resp. enim, beneficium hic large sumi, non pro jure perpetuo percipiendi fructus ex bonis ecclesiasticis, sed pro ipsis nudis fructibus, qui tandiu dari decernuntur, quandiu magister docet: vel si magister est clericus, et ei beneficium proprium confertur, non decernitur, ut ei sine institutione canonica conferatur.

10. *Regula fallit primo in casu, quo Papa dispensat, Papa potest in toto jure dispensare.*

— Queritur II. An non dentur fallentiæ contra regulam hanc I, ita ut possint beneficia sine institutione canonica obtineri? Resp. eam fallere primo in casu, quo Papa dispensat circa requisita ad canonicam institutionem; quia juxta unanimes doctorum Papa in quovis jure ecclesiastico dispensare valet, c. *Proposuit*, 4, de *Concess. præbend.* ubi, Pontifex ait: « Qui secundum plenitudinem potestatis de jure possumus supra jus dispensare, » juxta c. 2, de *Præbend.*, in 6, ibi: « Licet ecclesiarum, personatum, dignitatum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum plenaria dispositio ad Romanum noscatur pontificem pertinere, ita, ut non solum ipsa, cum vacant potest, de jure conferre, verum etiam jus in ipsis tribuere vacaturis, » et *Clam*, 1, § fin. *ut lite pendente*; ibi: « Ecclesiarum, personatum, dignitatum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum plena et libera dispositio ex suæ potestatis plenitudine noscitur pertinere ad Romanum pontificem. »

11. *Fallit secundo secundum aliquos in casu præscriptionis.* — *Secundo.* Fallere eam volunt plures in casu præscriptionis, ita ut vi hujus sine canonica institutione obtineri, et retineri valeat beneficium bona fide cum titulo saltem colorato possessum. Ita docent Navarr. consil. 30, de *Præb.*; Garcias, de *Benefic.*, p. 8, cap. I, n. 15; Gomez, de *Triennali possess.*, quæst. 42; Less., lib. II, de *Just. et jure*, dubit. 10, n. 35; Pirhing, lib. II, tit. XXVI, de *Præscript.*, num. 115; Sanchez, Laym. et alii.

12. *Probant id ex jure.* — *Movetur* 1, ex c. *Cura* 11, de *Jurepatronatus*, ubi aperte videtur admitti præscriptio in beneficio, ibi: « Ex donatione laicorum nullus vestrum aliquas sibi Ecclesias vindicare præsumat vel retinere taliter acquisitas, nisi legitima præscriptione fuerit munitus. » Ergo, inferunt, ubi legitima præscriptio adest, ea beneficium obtineri et retineri potest 2. Ex can. *Possessiones*, cau. 16, q. 1, *Et concord.* vi quorum possunt intuitu meritorum religionis aut necessitatis fructus seu proventus ecclesiastici sine institutione canonica præscribi; ergo etiam beneficium, quod est jus dictos fructus percipiendi.

13. *Ac ex regula cancellariæ apostolicæ de triennali.* — 3. Et quidem principaliter ex regula cancellariæ apostolicæ de *Triennali* (quam quidem communiter 33, dicunt, sed de facto 36, est, uti constat ex lib. III, tit. V,

de *Præb. et dign.*, § 16, ad finem, ubi omnes regulæ cancellariæ tempore Clementis XI, vigentes per extensum adduximus, inter quas 36, de *Triennali* reperitur). In hac siquidem regula expresse disponitur, quod si quis beneficium per triennium pacifice possederit, super eodem ita possessor amplius molestari nequeat.

14. *Secundum alios nequit beneficium præscriptione obtineri. Probant id ex ratione et jure.* — Et contra glossa hic v. *Beneficium*; Covarruv. p. 2, in c. *Possessor*, § 10, n. 10, v. *Sexta consilio*; Zoesius, de *Præscript.*, n. 49; Abbas, in c. *Pastoralis*, de *causa possess.*, n. 27; Palao, tract. 13, disp. 2, p. 33, n. 3; Strein, in hanc reg., n. 3, et seqq., absolute volunt, nec triennio, nec longiori tempore beneficium sine canonica institutione præscribi, vel præscriptione obtineri, aut retineri posse. Probant id præcipue ex illa ratione, quod sine possessione non currat præscriptio, l. *Sine posses.*, 25, ff. de *acquir. possess.*, et reg. 3, de *Reg. jur.*, in 6, ibi: « Sine possessione præscriptio non procedit: » beneficium ecclesiasticum vero sine canonica institutione nequit possideri; cum sine illa non valeat obtineri, uti habeat textus clarus regulæ nostræ. Accedit, quod possessioni beneficii sine canonica institutione obtenti resistat jus arg. hujus reg. 1, v. *Non potest*, ubi autem jus resistit, juridica possessio non datur. L. *qui universas*, 30, § 1, v. *Namque*, ff. de *acquir. possess.* Ergo nec præscriptio unde gloss. cit. ait: « In beneficiis consideratur canonica institutio, non possessio antiqua: et sic nota casum, in quo non currit præscriptio. »

15. Probant 2, ex c. *Ex frequentibus*, 3, de *instit.*, ubi pro excommunicatis habentur, qui ex longæva consuetudine (quam Papa *pravam* appellat) beneficia ecclesiastica sine institutione canonica receperunt vel retinuerunt non obstante antiqua possessione: de quibus sic retinentibus Glossa, v. *detinent*, ait: « Quod nullam possint habere excusationem, quantocumque tempore ea tenuerit: quia diuturnitas temporis peccatum non minuit, sed auget, » arg. c. *Non satis*, § de *Simonia*.

16. Probant 3. Ex mala sequela: quia si beneficium ecclesiasticum absque canonica institutione vi triennalis possessionis, et inde factæ præscriptionis obtineri et retineri posset, sequeretur, ordinarium in canonica visitatione non posse a triennali possessore exi-

gere, et examinare titulum beneficii, quod est contra torrentem doctorum, quorum sententiam etiam nos sumus secuti, lib. III, tit. 5, de *Præbend.*, n. 349.

17. *Solvunt argumenta contraria.* — Argumenta contrariam sententiam a num. 12, adducta ita solvunt: Et quidem ad c. *Cura de jurepatronatus*, respondet Glossa hic v. *Obtineri*. « Hic non præscribitur Ecclesia tanquam beneficium, sed ut proprietas. » Potest enim Ecclesia jure proprietatis præscribi per aliam ecclesiam, ut sit illi subjecta vel unita, c. 1, de *Præscript.*, prout lib. II, tit. XXVI, n. 34, jam dictum, non autem ut beneficium.

18. Ad can. *Possessiones*, ibid., cit. aiant ibi non esse sermonem ullam de proprio beneficio, sed de solis natis fructibus beneficii, quos ex justis causis etiam aliis tribui posse extra dubium est per cit. can. et plura alia jura. Nec tamen tales fructus percipiendi proprie dicitur beneficiatus, vel canonicus, cum « fructus beneficii ex justa causa etiam laicus possit habere, non tamen potest esse canonicus, » ut bene notat Glossa in c. *Cum M. de constit.*, v. *recepterunt*.

19. *Respondent ad regulam cancellariæ de triennali, eam in foro interno non procedere. Oportet concordare jura juribus.* — Ad regulam cancellariæ de *Triennali*. Respondent eam præcise ad lites in foro externo vitandas et tollendas esse introductam, hancque solum esse finem illius, ac propterea in tantum duntaxat prodesse habenti possessionem triennalem, quod in foro externo ab alio molestari amplius non valeat; minime vero juvare ipsum in foro interno, quin in conscientia graviter obligatus maneat, ut beneficium sine institutione canonica ob defectum ex parte conferentis, recipientis, vel formæ intervenientem obtentam iterum dimittat; eam « finis et ratio legis sit anima legis, » can. *Consuetudo*, 5, dist. 1, et « Certum sit, quod is committat in legem, qui verba legis complectens contra legis nititur voluntatem, » juxta reg. 88, jar. in 6. Accedit, quod per hanc responsionem evitetur absurdum supra n. 6, positum, et magis salvetur concordantia juris communis cum regula cancellariæ: eorumque vitetur correctio ac contradictio, quod pro possibili semper fieri oportet, c. *Cum expediat*, 29, de *Elect.*, in 6, ibi: « Expediit concordare jura juribus, et eorum correctiones (si sustineri valeant) evitari. »

20. *Utraque sententiâ habet sua funda-*

menta. — Fatendum sane, utramque sententiam suis non carere fundamentis: et quoniam circa hanc controversiam in specie nos in jure canonico positive nil adhuc resolvimus, sed lib. II, tit. XXVI, num. 35, auctores pro et contra sentientes duntaxat adduximus, de eadem utpote multum practica etiam nostram opinionem infra n. 22, aperiemus; ad quam magis firmandam et intelligendam operæ pretium duximus, prius per extensum adducere totam regulam cancellariæ de *Triennali*. Hæc itaque regula num. 36, olim 33, sic sonat.

21. *Formatio regulæ cancellariæ afferuntur.* — « DE TRIENNALI. — XXXVI. Item statuit, et ordinavit idem D. N. quod si quis quæcumque beneficia ecclesiastica qualiacumque sint absque simoniaci ingressu, ex quovis titulo, apostolica vel ordinaria collatione aut electione, et electionis hujusmodi confirmatione, seu presentatione et institutione illorum, ad quos beneficiorum hujusmodi collatio, provisio, electio et presentatio, seu quævis alia dispositio pertinet, per triennium pacifice possederit (dummodo in beneficiis hujusmodi, si dispositioni apostolica ex reservatione generali in corpore juris clausa reservata fuerint, se non intruserit) super eisdem beneficiis taliter possessis molestari nequeat, necnon impetrationes quaslibet de beneficiis ipsi sic possessis factas, irritas et inanes censeri debere decrevit, antiquas lites super illis motas penitus extinguendo. »

22. *Verius est, regulam in utroque foro procedere.* — Supposito itaque hoc tenore regulæ, et attenda vi juris, quam regulæ cancellariæ habent, dicimus Eum, qui etiam absque institutione canonica (sive vitium et defectus se teneat ex parte conferentis, sive recipientis, sive formæ) beneficium per triennium pacifice possidet, non in foro externo duntaxat, sed etiam interno valide et licite illud retinere, eoque frui, et a nemine amplius molestari valet, si quinque sequentes conditiones concurrant, videlicet.

23. *Si debite adsint conditiones.* — *Primo.* Si illud absque simonia obtinuit.

Secundo. Si illud ex titulo saltem colorato etsi alias vitium juris habente, v. g. per electionem formæ juris minus conformem, vel collationem, vel presentationem et subsecutam institutionem minus legitimam obtinuit.

Tertio. Si per integrum triennium nulla super beneficio mota fuerit lis, consequenter omnino pacifice fuerit possessum.

Quarto. Si se non intrusit in casu, quo beneficium Sedi apostolicæ ex reservatione generali in corpore juris est reservatum.

Quinto. Si illud non tantum pacifice, sed etiam bona fide possederit.

24. *Papa per regulam derogavit juri communi.* — Ratio præcipua conclusionis est, quod licet vi juris communis beneficium ecclesiasticum sine canonica institutione licite nec obtineri, nec retineri valeat per hæcenus dicta, tamen Papa sicut in aliis, sic etiam in materia beneficiorum jus commune de plenitudine potestatis immutare, corrigere, vel in toto dispensare valeat, textu claro c. 2, de Præv. in 6, cum concord. n. 10, allegatis, idque per citatam regulam cancellariæ expresse fecisse, et quemlibet papam de novo facere posse, quando de novo regulas cancellariæ edit, manifestum appareat.

25. *De jure id possumus quod licite possumus.* *Uterior ratio pro utroque foro.* — Conclusioni nostræ obstare non videtur, quod dicunt contrariæ opinionis auctores, videlicet rationem, finem et intentionem condendi hanc regulam præcise fuisse, tollere et vitare lites in foro externo, consequenter in foro interno eam non procedere. Nam contra est, tum quia si Papa indefinite aliquid statuit, approbat, retineri posse asserit, ordinarie pro utroque foro intelligendum venit, nisi aliter exprimat, uti ex innumeris juris exemplis, ipsisque aliis regulis cancellariæ apostolicæ patet; nam ordinarie loquendo « id de jure possumus, quod licite possumus, » uti bene observat Glossa in hanc regulam v. *Licite*, arg. l. *Nepos Proculo*, 125, ff. de *Verb. signif.* et ibi Alciatus Barb. de *Dictionibus*, dict. 268, n. 7, consequenter quia Papa vi regulæ cancellariæ dicit, beneficium triennio pacifice possessum, « retineri posse » de utroque foro, sicque etiam de licita retentione intelligendus est; tum quia alias dicta regula foret scandalosa, utpote occasionem continui peccati præbens, et periculum interitus animæ inducens, hoc in so quod expresse dicat, pacificum possessorem triennem beneficium retinere posse, aliosque illum super eo molestare non valere: et tamen retinentem retinendo semper continuo graviter peccare implicite asserat, sicque illum ad jugiter peccandum inducat, eo fere modo, quo leges civiles præscriptionem longissimi temporis etiam cum mala fide admittentes tanquam peccati occasionem præbentis a sacris Canonibus merito reprobata

existunt, conformiter toti tit. constit. et e. fin. de *Præscript.* ibi: « Cum sit generaliter omni constitutioni derogandum, quæ absque mortali peccato non potest observari. » Tum quia sæpe dicta regula in favorem triennialiter possidentium inducta, possidenti plus noceret, quam faveret, eique non tam utilis, quam perniciosa foret, dum, etsi illum in foro externo a litibus immunem redderet, in conscientia illaqueatum, et continuo peccato mortali gravatum, sicque in summo periculo æterni interitus incomparabiliter majori cum damno quam commodo constitutum relinqueret: *quid enim prodest homini, si mundum universum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiat?* Math. XVI, 26.

26. *Respondetur ad argumenta contraria.* — Et per hoc patet etiam responsio ad jura in contrarium allata n. 14 et 15, quia videlicet eisdem derogatum censetur per regulam cancellariæ. Ad sequelam n. 16, positam respondetur, eam minime sequi; quia non obstante, quod quis beneficium vi possessionis triennalis habeat, potest ab illo Ordinarius petere titulum, et videre, an illum saltem coloratum habeat, utpote quem ipsa regula requirit.

27. *Præter alias condiciones requiritur bona fides.* — Cæterum quod necessariae sint quinque conditiones a n. 23, positæ, ratio est; quia quatuor primas ipsa etiam regula cancellariæ expresse requirit, uti legenti patet. Quinta autem ideo necessaria est, quia sine illa nulla nec triennalis datur præscriptio c. 2, de *Reg. jur.* in 6, ibi: « Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit. » Hinc licet regula cancellariæ de bona fide expressam memoriam non faciat, eam tamen implicite requirit; cum alias iterum ansam præberet peccandi, quod omnis generis malitiosi homines sub spe acquirendi triennialem possessionem, et ea mediante obtinendi stabile beneficium, variis dolis et malitiis satagerent obtinere beneficium, utpote certi et securi, quod quantumvis inique et mala fide illud acquirant, post triennium tamen valide et licite illud retinere valeant.

28. *De aliis requisitis. Remissive.* — Porro quandonam in obtinendo beneficio Simonia committatur, plene declaratum habetur lib. V, tit. III, de *Simonia*. Quandonam autem habeatur titulus saltem coloratus, ex lib. III, tit. V, de *Præb. et dignit.* videre est: ex quo lib. et tit. § 15, etiam habes, quando dicatur beneficium reservatum Sedi aposto-

licæ. Quando vero quis dicatur intrusus, fuse explicatum est cit. lib. III, tit. V, § 17, post regulas cancellariæ. Quando autem quis censetur habere bonam fidem patebit ex regula statim sequente, dum interea controversiam circa regulam cancellariæ apostolicæ de *Trienniali* compendiose et substantialiter ita concludimus: « Quicumque beneficium ecclesiasticum cum titulo saltem colorato bona fide per integrum triennium pacifice possidet, valide et licite in foro utroque illud retinere, et a nemine amplius molestari potest, dummodo simoniace non obtinuerit, et casu quo beneficium ex reservatione generali in corpore juris clausa Sedi apostolicæ reservatum est, in illud intrusus non sit. »

REGULA II.

POSSESSOR MALÆ FIDEI ULLO TEMPORE NON PRÆSCRIBIT.

1. *Quid sit bona fides?* — Quæritur I. Quomodo hæc regula intelligenda, et quis proprius illius sensus sit? Supposita ex lib. II, tit. XXVI, notitia præscriptionis ante responsionem, notandum, quod per bonam fidem pro acquirenda præscriptione requisitam nil aliud intelligatur, quam proba existimatio sive credulitas, qua quis prudenter credit vel judicat, rem, quam possidet, et de cujus præscriptione quæritur, esse suam. arg. can. *Si virgo*, 5, cau. 34, q. 1. Dicitur autem notanter *prudenter*, seu rationabiliter; nam qui ex crassa vel affectata ignorantia id judicat, bonam fidem habere censendus non est, quia male, seu inique ignorat rem non esse suam, sed alienam, juxta illud Psal. XXXV, 4. *Noluit intelligere, ut bene ageret.*

2. *Quid mala?* — Mala fides e contra ad propositum in ordine ad præscriptionem est certa scientia seu cognitio, qua quis scit, vel prudens existimatio aut credulitas, qua prudenter seu rationabiliter credit vel judicat, rem, quam possidet, et præscribere vult, non esse suam, sed alienam. arg. c. fin. de *Præscript.* Hoc notato.

3. *Qui possidet rem, quam scit vel judicat esse alienam, eam nullo tempore præscribere potest.* — Resp. I. Regula II, id dicere vult, quod possessor malæ fidei, hoc est, ille, qui possidet rem aliquam, quam scit, vel prudenter credit aut existimat, esse alienam, eam nullo, etiam longissimo et immemoriali tempore præscribere possit. Ratio datur cap.

fin. de *Præscript.* ibi: « Quoniam omne, quod non est ex fide, peccatum est, synodali judicio definimus, ut nulla valeat absque bona fide præscriptio tam canonica quam civilis. »

4. *Etsi id non ab initio, sed intermedio, præscriptionis tempore cognoscat.* — Procedit regula etiam casu, quo quis possessionem bona fide incepit quidem, prudenter credens vel judicans rem esse suam, postea vero tempore intermedio ad præscribendum per jura requisito rescit, vel prudenter credit aut judicat rem esse alienam: textu claro cit. c. fin. de *Præscript.* ibi: « Oportet, ut, qui præscribit, in nulla temporis parte rei habeat conscientiam alienæ. »

5. *Post completum præscriptionis tempus resciciens rem esse alienam, non tenetur eam restituere.* — Secus foret, si post jam completum bona fide tempus requisitum supervenit notitia, rem fuisse alienam; quia quamvis fuerit aliena, tamen vi præscriptionis legitimæ postea facta est propria possessoris, ita ut eam non ut alienam mala fide, sed ut suam bona fide possideat, consequenter eam restituere non amplius teneatur, sed ut suam in utroque foro valide et licite retinere queat: prout cum glossa communiter recepta in c. fin. de *Præscript.* et c. *Vigilanti*, 5, eod. † *Noverit*, amplius diximus et probavimus lib. II, tit. XXVI, de *Præscript.* a n. 21.

6. *Qui ab initio dubitat, an res sit aliena, non potest eam præscribere.* — Pariter procedit regula in casu, quo quis statim ab initio, dum rem possidere incipit, dubitat an res sua, vel aliena sit; quia talis bona fide ad præscriptionem semper necessaria caret c. fin. de *Præscript.*

7. *Bene vero si dubium intermedio præscriptionis tempore primum superveniat.* — Non tamen procedit in casu, quo post possessionem bona fide jam cœptam dubium supervenit; quia licet in hoc casu indagare teneatur de veritate, nihilominus donec de ea verisimiliter et prudenter constet, possessionem et præscriptionem continuare potest, quia « in pari delicto vel causa potior est conditio possidentis, » juxta reg. 65, de *Reg. jur.* in 6, vi cujus regulæ rem hujusmodi quasi suam, consequenter bona fide possidere potest, donec intra tempus præscriptum appareat aliena, ut amplius de hujusmodi lib. II, tit. XXVI, de *Præscript.* n. 30.

8. *Num requiratur non tantum theologia,*